

Diskutera

Samiska perspektiv

Människors identitet påverkas av en mängd faktorer såsom språk, religion, traditioner och kulturarv. För att ge urfolket samerna förutsättningar att bibehålla och utveckla sin kultur är det viktigt att samers barn får en utbildning som ger utrymme för dem att bejaka olika aspekter av sin samiska identitet. Undervisning i och på det samiska språket är en central beståndsdel, men undervisningen i alla ämnen har möjlighet att bidra till att eleverna får en fördjupad förståelse för sin samiska identitet och det samiska samhällslivets villkor.

I läroplanen för sameskolan står det att *Sameskolan ska förmedla det samiska samhällets och urfolket samernas normer, värdegrund, traditioner och kulturarv till eleverna*. Vad samiska inslag i integrerad samisk undervisning omfattar regleras inte närmare i författningarna, men en rimlig tolkning är att också samiska elever som inte kan gå i sameskolan ska ges möjlighet att i grundskolan få en undervisning som förmedlar dessa aspekter av den samiska identiteten. Förutom undervisning i och på det samiska språket innebär samisk inriktning och samiska inslag att ett samiskt perspektiv kan anläggas på undervisningen i alla skolämnen.

För att visa på möjligheter och inspirera lärare i sameskolan och i integrerad samisk undervisning¹ har Skolverket tagit fram en film som ger exempel på hur lärare utifrån kursplanerna i olika ämnen kan planera och genomföra undervisning med ett samiskt perspektiv. Filmen visar hur lärare resonerar kring planering och genomförande av undervisning i olika ämnen. Filmen riktar sig till lärare med samiska elever oberoende av vilken skolform och årskurs de arbetar i.

Diskussionsunderlaget hänger ihop med filmen och syftar till att stödja lärare i att självständigt eller tillsammans med kollegor reflektera över hur samisk inriktning eller samiska inslag kan omsättas i en undervisningspraktik i olika ämnen. Diskussionsunderlaget kan användas i kombination med filmen eller helt fristående.

¹ Samers barn har rätt att få en undervisning med samisk inriktning i sameskolan eller med samiska inslag genom integrerad samisk undervisning i grundskolan om huvudmannen och Sameskolstyrelsen ingått avtal om det. Sameskolan är en skolform som omfattar årskurserna 1-6 och har en egen läroplan. (13 kap. 2§ skollagen, 12 kap. 1§, 13§ skolförordningen).

Samiska perspektiv – exempel från olika ämnen

I filmen ger lärarna flera exempel på hur de anlägger samiska perspektiv på undervisningen i till exempel hem- och konsumentkunskap, slöjd, samhällskunskap och historia. Nedan ges några exempel på hur samiska perspektiv kan anläggas på undervisningen i andra ämnen.

Listan skulle naturligtvis kunna göras mycket längre med exempel från andra områden i de angivna ämnena eller från andra ämnen. Exempelen syftar endast till att inspirera lärare till egna tankar och samtal om samiska inslag i undervisningen.

- I musik skulle innehållet *Konstmusik, folkmusik och populärmusik från olika kulturer och deras musikaliska karaktärsdrag* kunna konkretiseras genom att eleverna får studera jojk och andra uttryck för den samiska musikkulturen.
- I engelska och moderna språk skulle förmågan att *formulera sig och kommunicera i tal och skrift* kunna utvecklas genom att eleverna i tal och skrift får kommunicera kring ett innehåll som berör samiska traditioner och kulturella uttryck. På så sätt utvecklar eleverna *förmågan att sätta innehållet i relation till egna erfarenheter, livsvillkor och intressen*.
- I geografi kan aktuella frågor och intressekonflikter om markanvändningen i renbetesområdet studeras för att utveckla elevernas förmåga att *utforska och analysera samspel mellan människa, samhälle och natur i olika delar av världen*.
- I bild skulle man kunna utgå från det centrala innehållet konst-, dokumentärbilder och arkitektoniska verk från olika tider och kulturer, hur de är utformade och vilka budskap de förmedlar för att undersöka dels samisk konst, dels hur den samiska kulturen har framställts på olika sätt i bilder för att förmedla olika budskap.

Att diskutera

Diskussionsfrågorna kan användas som utgångspunkt för enskilda reflektioner eller för samtal kollegor emellan.

- Vilka tidigare erfarenheter har ni av att anlägga ett samiskt perspektiv på undervisningen? Vad har fungerat bra och vad har varit svårare att lösa?
- Vilka syften kan det finnas med att undervisa utifrån ett samiskt perspektiv i olika ämnen?
- Vilka kunskaper är särskilt viktiga att samiska elever får utveckla i skolan för att kunna bibehålla och utveckla den samiska kulturen?
- Har alla ämnen samma förutsättningar att arbeta med det samiska

perspektivet på ett naturligt sätt?

- Ge exempel på kunskapsområden i era ämnen som skulle kunna berikas av ett samiskt perspektiv.

Särskilt för lärare i integrerad samisk undervisning

- Hur kan ni arbeta för att de samiska inslagen ska vara relevanta även för icke-samiska elever?

Planera ett arbetsområde

Frågorna kan diskuteras på ett allmänt plan, eller ligga till grund för en konkret planering av ett arbetsområde eller en lektion där samiska perspektiv ingår.

- Vilket eller vilka ämnen ska ingå i arbetsområdet? Vilka delar av syftet, det centrala innehållet och kunskapskraven ska ligga till grund för planeringen?
- Hur kan ni ta reda på vilka erfarenheter, föreställningar och förkunskaper eleverna har inför detta arbetsområde?
- På vilka sätt kan eleverna vara delaktiga i planeringen av arbetsområdet?
- Vilken eller vilka delar av det samiska samhällets och urfolket samernas normer, värdegrund, traditioner och kulturarv ska undervisningen förmedla till eleverna?
- Vilket innehåll i arbetsområdet ska ni behandla utifrån ett samiskt perspektiv och på vilket sätt?
- Vilka aktiviteter kan ni använda för att introducera och utveckla de samiska inslagen i arbetsområdet?
- Hur ska undervisningen utformas så att eleverna ges möjlighet att utveckla de kunskaper och förmågor som kommer att bedömas? Vilka bedömningsaspekter² kan vara relevanta för att bedöma kvaliteten i olika elevprestationer?
- Hur ska undervisningen utformas så att det blir möjligt att bedöma elevernas kunskaper utifrån kunskapskraven?

² Med bedömningsaspekter avses det läraren mer konkret kan titta på för att bedöma kvaliteten i olika prestationer i relation till det innehåll som behandlas och uppgiftens utformning. Läs mer om bedömningsaspekter i *Kommentarmaterial till kunskapskraven i geografi* eller i *Diskutera kunskapskraven*. Båda materialen finns på www.skolverket.se.

Uppföljning och utvärdering

- Hur fungerade det att genomföra arbetsområdet? Vad var lätt? Vad var svårt?
 - Hur kan man se i vilken mån de samiska perspektiven i undervisningen lett till att förmedla det samiska samhällets och urfolket samernas normer, värdegrund, traditioner och/eller kulturarv till eleverna? Vad har bidragit till detta resultat?
 - Vilka arbetssätt var verkningsfulla för att arbeta med det samiska perspektivet och hur visade det sig? Vilka arbetssätt fungerade inte lika bra och hur skulle dessa i så fall kunna utvecklas?
 - Lärde sig eleverna det ni förväntade er? Varför, varför inte?
 - Hur kommer ni att gå tillväga nästa gång ni planerar ett arbetsområde med samiska perspektiv?
-